

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

§. II. Quæ sint Conditiones Iusti & liciti Belli?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

num non habentibus, illatarum. Sicque
 esset peioris conditionis, quam privati,
 quibus adversus familia incommoda pro-
 vulum est de ordinario remedio justitiæ
 publicæ, ad quam possunt per se loquendo
 refugere. Nec aliàs esse poterit injuriarum
 terminus, neque prospici in necessitatibus
 reipublicæ, si hoc freno hostiles & extra-
 nei injuriatores (qui quodammodo inju-
 rias continuare censentur, quamdiu debi-
 tam satisfactionem exhibere detrectat) non
 possent compelli. Immo indemnitàtem
 sibi commissorum promovere incumbit
 reipublicæ ejusve rectoribus ex officio.

48.
 Nonnulla
 Scripturæ
 Loca oppo-
 nuntur ac
 dissolvun-
 tur.

Objici I. solent variæ Scripturæ; quæ
 tamen vel continent solum consilium pa-
 tientis perfectioris, vel prohibent vindi-
 ctam privatam, non autem usum gladii
 ad defensionem, aut justam vindictam in-
 ferendam à publica potestate. *Et*ud autem
Isaia 2. Nec exercebuntur ultra ad prælum;
 de tempore Natalis Christi, qui toto or-
 be in pace (quæ satis diuturna fuit) com-
 posito venit, intelligit *Hieronymus* & alii.
 Quidam, alios sensus adhibent: quorum
 nullus faveat adversariis. Et planè cum *Isaias*
 non reprobet aut prohibeat ibi bellum, &
 solum prædicat illud non futurum tempore
 Christi aut novæ legis, potius inde vi-
 deretur posse etiam contra Adversarios ar-
 gui, Christum aut tempus legis novæ non-
 dum advenisse.

49.
 Loca Pa-
 trum expli-
 cantur.

Objiciuntur II. varia loca Patrum: quæ
 dissolvit *Bellarminus sup.* vel enim dant
 consilium, vel agunt de militia, cui jun-
 cta sunt pericula gravia peccandi contra
 mores, aut etiam fidei professionem, si-
 gnanter sub ducibus infidelibus, vel de ijs,
 qui ratione publicæ pœnitentiæ impedi-
 ebantur. De quibus solet explicari *Leo Pa-
 pa Epist. 92. cap. 10.*

50.
 Specialiter
 dicitur S.
 Martini ad
 Julianum
 Apostatam.

Solum est observandum circa dictum
 S. Martini ad Julianum (teste *Severo Sul-
 pitio cap. 3. vita*) *Christi ego miles sum, pu-
 gnare mihi non licet;* quod non velit mili-
 tiam titulo præcisè Christianismi sibi illi-
 citam (jam enim biennio fere à suscepto
 baptismo militaverat teste *Sulpitio c. 2. vi-
 ta*) sed titulo poti, propositæque vitæ
 Monachalis suscipiendæ. Vel certè non si-
 gnificat esse strictè illicitam, sed indeco-
 ram militiam sub tam impio apostata. Vel
 denique exordium vitæ est vitio Librario-
 rum depravatum, juxta *Baronium ad an-
 num 351.* ut non titulo Christianismi,
 sed tempore ordinarii completi petierit
 absolvi, velut qui 24. stipendia meruerat,
 & cum dimissus fuit à militia annum æ-
 tatis quadagesimum attigerat. Vide *Baro-
 nium.*

51.
 Explicatur
 Canon Con-
 cillii Niceni.

Objicitur III. Canon 11. aliàs 12. Con-
 cillii Niceni, quo indicitur pœnitentia de-
 cennii redeuntibus ad militiam. Resp. ser-
 monem esse de ijs, qui sub tyrannide
 Gentilium Imperatorum, signanter pro-
Herinex Sum. Theol. Pars III.

ximè præcedenti *Cicini* jussi balteum mi-
 litare (quod honori dæcebatur, depone-
 re, aut idololatriam committere, militiã
 se abdicaverant, & tamen eandem postea
 gloriam tam abnegatione saltem implicita
 fidei ambiebant.

Objiciuntur IV. generalia bellorum in-
 commoda. Sed Respondeo ea efficere, ut
 non facillè bellum sit assumendum, sæpe-
 que sit illicitum, quando non speratur fru-
 ctus prævalens, saltem attentis consequen-
 tijs; non autem probari inde, quod ob
 ejusmodi incommoda per accidens sub-
 sequentia bellum sit ex natura rei & per se
 illicitum. Bellorum incommoda brevissimè
 perstringit *Dambouderius Rerum Criminal.
 pract. c. 82.* in principio, & qualiter con-
 fecto bello perleverent, rectè ostendit *cap.
 151. num. 22.*

52.
 Solvitur
 objectio de
 sumpta ex
 belli incom-
 modis.

Objicitur V. *Luthero*, quod per Tur-
 cam Deus castiget peccata Christianorum,
 cui proinde nequit resisti. Resp. etiam per
 pestem & morbos & famem & alia bella
 punire Deum peccata nostra, & tamen li-
 citum, immo debitum est hujusmodi effe-
 ctus fugere, ac eisdem per medicinas, &
 cibi procuracionem, ac defensionem con-
 tra aliorum hostium incursum obviare. Per-
 mittit itaque Deus malam voluntatem Tur-
 carum, volens etiam, tum ut nos emende-
 mus, tum ut nos opponamus. Aliàs sanè
 Turca dudum terram Europam absorbuisset.
 Adhuc nihilominus locus est terrori & pu-
 nitioni atque afflictioni, & consequenter de-
 bet esse locus emendationi, non obstante
 resistentiã,

53.
 Arguuntur
 Luthero
 de bello
 contra Tur-
 cas dissi-
 vitur.

§. II.

*Quæ sint Conditiones justit
 liciti Belli?*

TRES conditiones legitimi belli alle-
 gantur à Theologis & Jurisperitis
 communiter, nimirum auctoritas legitima
 in indicente, justa causa, & recta intentio.
 Cui additur à nonnullis, bonus in beso
 servando modus. Qui tamen ad ipsum
 belli progressum spectat, & §. seq. exami-
 nabuntur.

54.
 Tres liciti
 belli condi-
 tiones ag-
 gnantur.

Auctoritas indicendi bellum est, pœnes
 Rempublicam supremam, ejusve (si ha-
 beat principem; prout habent Regna Hil-
 panix, Gallix &c. Ducatus Brabantix,
 Geldrix &c. non habent autem respu-
 blicæ liberæ. v.g. Venetorum, Genuesium
 &c. Idem insinuat. *Augustinus l. 22. contra
 Faustum cap. 475.* dicens: *Ordg. ille natura-
 lis mortalium paci accommodatus hoc poscit,
 ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium
 panes principem sit.*

Auctoritas
 bellum in-
 dicendi est
 panes su-
 premam
 rempubli-
 cam seu
 principem.

Ratio est: quia privati & Magistra-
 tus inferiores habent superiorem, ad
 quem lege ordinariã confugere, & à quo
 injuriarum ac damnorum reparacionem
 petere

petere possunt; hoc autem medium deest supremis Principibus & Magistratibus, quibus proinde, tum ad sui, tum ad sibi subditorum indemnitate relinquere debuit medium aliud, belli scilicet, quod unicuique restat; dum aliter satisfactio debita reculatur. Princeps proinde potest de se & suis esse quodammodo iudex & vindex. Magistratus itaque & Domini inferiores seu vasalli limites suae commissionis bellum indicendo excederent, jusque supremi Principis aut Magistratus illegitime usurparent. Alias quoque omnia essent plena seditionibus & turbis.

Hæc tamen intelligenda sunt de bello offensivo: defendere enim se, quantum necesse est, contra invadentes, cuilibet etiam privato licet. Quod etiam referri posset quædam (ut si dicam) aggressio iusta defensionis necessaria, si v. g. invasor certo loco quiescens percutiatur, cui, si ulterius progredi permittatur, non erit resistendi locus: vel quando tanta esset principis malitia, aut supina inertia, ut casus censeatur exemptus, & potestas per bellum, quod ad se conservandum sit omnino necessarium, reservata. Posset etiam ex præscripta consuetudine fas esse alicui principi agnoscanti superiorem indicere bellum contra extraneos; prout nonnulla regalia quibusdam vasallis competunt de expressa, clarè præsumpta, seu tacita & legali supremi Principis voluntate. Potest insuper contra extraneos injuriam inferentes, etsi ab ea cessantes, respublica inferior se vindicare, si eos intra limites suæ jurisdictionis reperiat.

Advertit autem Molina de just. disp. 100. §. dubium verò & alii, auctoritatem indicendi bellum fore poenæ pagum aut familiam, præsertim numerosam, si quæ foret natio, in qua non sit communicatio cum aliis pagis aut familiis in ordine ad constituendum unum corpus reipublicæ perfectæ, sed singulæ Communitates seu familiaria forent supremæ, seu non agnoscens superiorem. Qualis fuit familia Abraham, qui bellum gessit. Prout etiam olim plura oppida aut Regionēs etiam modicæ habuerunt suos Regulos seu duces independentes, poenæ quos erat jus belli.

Petes, an ad bellum indicendum requiratur licentia Pontificis? Resp. Neg. Nam in temporalibus supremi Principes neminem agnoscunt: Potest tamen Papa tamquam dominus supremus sui territorii etiam indicere bellum. Posset etiam exigente id bono Ecclesiæ & fidei vi potestatis indirecæ in temporalia, bellum indicere, & per Principes Christianos gerere contra hostes Ecclesiæ. Posset denique interdum (ut notant Varii) ex causa aliqua necessaria Ecclesiæ, Principibus inhibere certum bellum, sequeque inter-

Herincx Sum. Theol. Pars 111.

ponere ad controversiam dirimendam aut sopiendam. Quod quidem semper paternis monitis per se suosque Nuntios sanctissime ageret, ubi spes profectus appareret.

Iusta & sufficiens causa belli indicendi juxta Doctores communiter est gravis injuria reipublicæ illata, cujus satisfactio seu reparatio debita aliter obtineri non potest. Et cononat Augustinus quest. 10. in Josue: *Iusta bella definiuntur, que ulciscuntur injurias, si qua gens vel civitas, que bello petenda est, vel vindicare neglexerit, quod à suis improbe factum est, vel reddere, quod per injuriam ablatum est.* Unde ad vindicandas injurias seu contumelias Principi aut reipublicæ illatas, ad damnum illatum reparandum, & terras seu oppida injustè ablata recuperanda, ad compescendos rebelles, seditiosos, hostes, eorum fautores aut quovis modo reipublicæ injustè nocentes, dum non suppetit alia via providendi, bellum geri potest.

Hujusmodi causas videre est in bello Israëlitarum contra tribum Benjamin ob injuriam factam uxori Levitæ, Jud. 20. In bello indicto per Davidem contra Hannon regem filium Ammon ob insignem injuriam suis nuntiis factam, 2. Reg. 10. In bello contra Amalech, 1. Reg. 15. In bello Davidis contra Seba filium Bochri, qui rebellionem intentabat, 2. Reg. 20. In bello indicto 4. Reg. 3. ratione rupti fœderis.

His addit Augustinus quest. 10. in Josue divinum præceptum de bello, in quo proinde homines non tam auctores, quam ministri sunt judicandi juxta Augustinum sup. qui hoc titulo justificat bella per Moysen gesta 22. contra Fausum cap. 74. Indubie enim justum est, quod præcipit justus Deus, ad puniendos scilicet malos, & humiliandos, Deique virtutem in ultione recognoscendam.

Debet nihilominus prius peti satisfactio, nec nisi negatâ justitiâ bellum indici. Prout fecerunt filii Israël Jud. 20. & monuit Deus Israëlitas Deuter. 20. *Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primum pacem.* Bellum enim debet esse medium ultimum: ejusque causa cessat, inæqualitate injuriæ per compensationem sublatâ. Neque respublica una aut Princeps illius est iudex ordinarius alterius extraneæ reipublicæ aut principis, sed solum vindex est in iram respectu suorum, respectu extraneorum verò in quantum id necesse est ad jura suæ reipublicæ conservanda. Unde Augustinus Epist. 205. ad Bonifac. Comitem docet, quod *pacem habere debes voluntas, bellum necessitas.*

Debet præterea gravis valde esse injuria,

58. Iusta belli in incendiis cause assignantur.

59. Que Ex-emplo à Sa-cra Pagina petitis confirmantur.

Aliam Augustinus ad-proinde homines non tam auctores, quam ministri sunt judicandi juxta Augustinum præceptum.

Bellum præ-cedere debet petita, nec obtenta satisfactio.

61.

55. Qui susci-pere bellum sit aliis inferioribus licitum.

56.

57. An inter Christianos præquiratur licentia Pontificis.

Injuriam
valde gra-
vem subesse
oportet.

ria, quæ sufficiat, non obstantibus tot belli incommodis, eisque æquivalent. Est enim valde inordinatum exigens damni vel injuriæ reparationem velle tali medio, quod extrema mala alteri reipublicæ adducit, curare. Immo etiam propriis subditis solent bella graviora mala adducere; ut proinde respectu horum saltem (quidquid sit respectu extraneorum) etiam contram justitiam seu rationem officii sui delinqueret, si eos in graviores malorum & damnorum tolerantiam injiceret pro inferioris damni aut levis injuriæ reparatione.

Quare dum mala belli attentius mente pertracto, mirari satis non possum (ut utar verbis *Dambonderii in Praxi rerum criminalium cap. 151. num. 23.*) quid mentis habeant nonnulli Principes nostri Christiani, qui interdum ob res tam leves, & tolerabiles, tam dira atque furiosa in fratrem Christianum non verentur suscipere bella; unde tantorum malorum oceanus in felicissima regna perumque exundatione perumpit. Profecto, de hujusmodi Principibus (pene perniciebus dixeram) eorumve consiliariis nil aliud divinare possum, quam eos esse aut stolidos, aut insensatos, aut atheos (licet titulo, verboque tenus Christiani haberi velint) qui suis moribus testentur, se non credere Deum nusquam non præsentem esse suarum actionum inspectorem. Aut certe crediderim Deum eos tradidisse in reprobam sensum, ut tam obstinate contra fraternam Christianamque concordiam militare, & infesta signa ferre non reverentur, seque obsecatis animis præbere flagella, quibus Deus ad suorum probationem, aut correptionem profus abuti videtur. Ita ferè ad verbum *Dambonderii supra.*

62.
Nonnulla
attentis co-
sequentiis
ingratas
in ordine ad
justifican-
dum bellum
damna Ec-
clesia qui
attendenda.

Notandum tamen, quod injuriæ, quæ primâ fronte in se non admodum graves videntur, v.g. incursiones aliquæ, aut parvorum locorum occupationes, possint attentis periculis majoris insolentia & pejorum consequentiarum esse graves & causa justa belli, si Princeps vel Magistratus extraneus admonitus, contemnat facere reparationem. Propterea attendenda sunt damna fidei seu reipublicæ Christianæ, quæ tanti ponderis esse possunt, ut Princeps Christianus obligetur damna politica suæ reipublicæ bonæ Ecclesiæ seu fidei postponere.

63.
Non sufficit
pro causa
belli, am-
pliatio fi-
nium, aut
fama celo-
britas.

Absurda verò & planè contraria rationi est, & tamquam talis reprobat ab *Augustino lib. 22. contra Faustum cap. 74.* existimatio illorum, præsertim Gentilium, qui jura regionum in armis posita crediderunt, licereque bellum pro famæ celebritate, & ampliatione regnorum: id enim non fit sine manifestissima aliorum,

qui inciduntur, injuria. Unde *Augustinus 4. de Civit. c. 6.* rectissime dixit: *Inferre bellum finitimis, & inde in cetera procedere, ac populos sibi non molestos solâ regni cupiditate conterere & subdere, quid aliud, quam grande latrocinium nominandum est?*

Huc etiam spectat ratio invidiæ, cuius stimulis excitati Principes inferre interdum præsumunt bellum potentiori, ne hic superemineat aut ut deprimatur. Item etiam spectat alia ratio status, seu potius Machiavellicæ in bello gerendo, imminutio scilicet potentia vicini Principis, ne eâ nimium excrecente, ipse quandoque fortè noceat: prout ex consideratione politica Rebuspublicis ingrata solet esse potentia Monarcharum, quos potius vellent in quodam æquilibrio contingat. Ratio est: quia non sunt facienda mala ut eveniant bona; malum autem est, innoxie possidentem bona vexare per bella adeo plena incommodis quasi irreparabilibus, solo hujusmodi prætextu. Alias quoque mundus totus continuis bellis est simili prætextu (qui facile præsumitur subesse) posset ardere. Daretur insuper citra ignorantiam bellum utrimque justum: cum indubie hujusmodi invadentes posset invasus justissime repellere. Quare non restat principium, e quo talia deduci possint, nisi atheum istud: *Quidquid apparet de re status mei licet, quantumvis inde alii innocentes, & quavis patiantur.* Unde æquè vel potius illicitum est, hujusmodi prætextibus subditos ad rebellionem incitare, aut rebelliones fovere.

Petes I. An possit dari bellum utrimque justum? Resp. Neg. re ipsa & materialiter loquendo, seu seclusâ ignorantia quæ posset utrimque efficere bonam fidem & exculare à formali peccato injustitiæ. Et videtur satis per se patere rem confidenti. Videtur tamen divinitus posse dari bellum utrimque justum, si videlicet Deus tamquam superius Dominus daret licentiam aut præceptum aliquam nationem bello impetendi, & simul daret populo invadendo facultatem se pro viribus defendendi. In hoc enim non apparet ulla repugnantia.

Petes II. Qualiter constare debeat de justitia causæ seu belli? Resp. cum bellum sit res tam extraordinariis incommodis, tantique sanguinis, præsertim Christiani, & innoxii, effusioni obnoxia, indubie examinandum esse seriò à Præcipe, & iis, quos in consilium adlegerit, an subita causa belli; immo eâ suppositâ, an expediat indici præviâ semper postulatione justæ satisfactionis. Manente autem dubio præsertim in materia injuriarum, nequit indubie bellum justè indici.

64.
Non inju-
dia contra
potentem,
aut eju,
quando for-
te noceret,
suppreffio.

65.
Bellum ut-
rimque ju-
stum ex
dabile.

66.
Qualiter
examinan-
da justitia
belli.

At si

67. At sit dubium, rationale seu contro-
 versia facto examine maneat de jure re-
 gni, si quidem alter sit in possessione pa-
 cifica, non potest per bellum inde detur-
 bari. Sed per nuntios eorum debet ratio
 dubii proponi, & examen unà cum deci-
 sione causæ, aut rationabilis concordia po-
 stulari. Quod si reuatur possessor, inju-
 riam facit, potestque per Principem su-
 premum bello impeti. Si neuter sit in pos-
 sessione, & quæstio sit inter Principes su-
 premos, non potest unus Princeps pro se
 & sua opinione sententiam ferre, & bello
 exequi, regnumque occupare (quod quid
 Nonnulli dicant, quorum doctrinam ne
 probabilem quidem credit *Poncius d. 32. in
 Comment. n. 75.*) quod quidem pari ratio-
 ne faceret alter Princeps, æqualiter pro
 iudice agnoscendus, sicque forent duæ sen-
 tentiæ contrariæ justæ, & executioni si-
 mul mandandæ, utique singulæ tantum
 pro parte, aut certè æquitas alterutrius
 majoritate virium erit probanda.

68. Ratio itaque dicat iniri aliam viam,
 videlicet vel divisionis pro rata probabi-
 litatis, aut compensationis, si res non
 patiat divisionem; aut certè si hæc via
 litigantibus non placeat, standum erit ju-
 dicio arbitratorum indifferentium utrimque
 nominandorum, aut potius (si non sit ra-
 tio suscipiendi) iudicio ipsius regni, pœ-
 nes quod originaliter refert iudicium de
 controversijs regnum spectantibus, cense-
 ri que potest hoc in institutione Monarchiæ
 reservatum. Quemadmodum etiam acce-
 dente dubio inter duos se pro Pontifice ge-
 rentes Ecclesia decidit controversiam. Fer-
 turque hic postremus modus tempore S.
 Vicerii Leyrenensis servatus in regno
 Aragoniæ, ortâ ibidem de successione con-
 troversia.

69. Ceteri verò, uti non possunt, sic nec
 tenentur scire aut examinare omnes cau-
 sas belli; quas etiam sæpe non expedit om-
 nibus popolari. Unde ordinarij subditi
 militiæ nomen dare volentes solent, dum
 non occurrit ratio eis dubitandi, resolve-
 re, credentes Principem & Consiliarios,
 utpote viros prudentes & probos, non sine
 sufficienti titulo (qui etiam sæpe rudiori
 modo solet spargi) bellum fore indicturos.

70. Magis autem id sufficit pro ijs, qui iussu
 Principis militare coguntur, aut jam an-
 tea erant stipendiarii: in his enim est spe-
 cialis titulus obedientiæ, quo adstringun-
 tur præceptum Principis adimplere, quan-
 do non constat de iniquitate: quemadmo-
 dum ministri iustitiæ (quales sunt etiam
 milites) possunt & tenentur exequi sen-
 tentiam iudicis sine alio examine, dummo-
 do non cõstet esse injustam. Accedit Prin-
 cipem esse in possessione mandandi, & pro-
 eo, dummodo non constet de contrario,
 esse præsumendum. Unde idem videtur a-
 pertè docere *Augustinus l. 22. contra Fau-
 Herincx Sum. Theol. Pars III.*

*sum c. 75. dicens, quod vir iustus, si forte
 sub rege homine etiam sacrilego militet, rectè
 possit illo iussu bellare, civica pacis ordinem
 servans: cui quod iubet, vel non esse contra
 Dei præceptum, certum est, vel utrum sit,
 certum non est, ita ut fortasse reum regem
 faciat iniquitas imperandi, innocentem au-
 tem militem ostendat ordo servientis. Ubi vi-
 detur etiam loqui de casu, quo dubia est
 militi iustitia belli.*

Qui autem injurius militat, & de iusti-
 tiæ belli dubius hæret, indubiè nequit mi-
 litiæ nomen dare; sed debet partem tutio-
 rem amplecti, donec motivis belli melius
 indagatis, se prudenter resolvere possit.
 Quod à fortiori locum habet in extraneis,
 quibus plurimum Sententiæ ad elocandum
 operas suas in militia necesse est indagare
 causas belli, ut inde eliciant iudicium pruden-
 s, cui se conforment. Verùm *Vasquez*
 & alii non distinguunt inter subditos &
 extraneos, secluso præcepto, adèd ut si
 possint isti citra aliud examen militare, cre-
 dentes resolutioni Principis vel regni (nisi
 adsint specialia aut vehementia iudicia &
 suspiciones iniustitiæ) etiam hi idem ex
 eodem fundamento resolvere & agere pos-
 sint. Affectus nihilominus facilè inclinat
 subditos magis quàm extraneos in favorem
 sui Principis, cui etiam & propriæ reipu-
 bliæ propugnandæ magis adstringuntur,
 quàm extranei. Nec possunt à culpa gra-
 vi excusari, & consequenter stante tali
 propositione nequeunt absolvi, qui custi-
 bet pro stipendio sunt militare parati, qua-
 lecumque bellum sit.

Petes III. An liceat Infideles in auxi-
 lium vocare, vel eisdem in bellis subsidium
 præbere? Resp. neutrum apparere genera-
 liter & per se loquendo malum. Quare et-
 iam Machabæi cum Romanis & Spartiatis
 inierunt reciprocum fœdus *1. Machab. 8.
 12. & 14.* Et *Jonathas c. 11.* misit Regi
 infideli Demetrij tria milia militum in au-
 xilium. Prout etiam militare sub infideli-
 bus Principibus non est generatim illicitum,
 uti exempla legionis Thebæorum,
 & aliorum militum Christianorum decla-
 rant.

Verumtamen possunt prædicta admo-
 dum frequenter esse illicita. In primis, si
 (quod frequens est, hodieque experientiâ
 notum) infidelium auxiliares copiæ præ-
 videantur nimium grassaturæ contra Ec-
 clesias, loca sacra, personas Deo dicatas,
 innocentes &c. Secundò si subsidium præ-
 stetur hæreticis aut infidelibus in bello in-
 iusto, vel eversivo fidei Catholice: quale
 erat bellum Statuum Belgii confœderato-
 rum contra Regem suum legitimum, ante
 eorumdem ab Regis obedientia emancipa-
 tionem per fœdus pacis. Quid enim fœdus
 esse potest, quàm armorum Christianorum
 subsidij opprimi Christianos seu Catholicos
 in exercitijs fidei & religionis, templa
 vastari,

Quid agen-
 dum in du-
 bio de jure
 regni ab
 alio possessor.

Quid si
 neuter sit
 in possessio-
 ne.

Rationabi-
 lior dicendi
 modus ex-
 plicatur.

Quale
 examen
 competat
 subditis mi-
 litare vo-
 luntibus.

An iustis-
 sis constri-
 ngat.

71. Dubius de
 iustitia non
 potest in-
 iustus mili-
 tare.

An inter
 subditos &
 extraneos
 distinguen-
 dum.

Quid cen-
 sendum de
 paratis ad
 omnem mi-
 litiæ.

72. Infidelibus
 auxiliari
 vel eorum
 auxilium
 præbere an
 liceat.

73. Quando
 non liceat.

vastari, & fallarum sectarum exercitijs impendi, altaria destrui, Sacerdotes & Religiosos exulare, Monasteria extirpari, bona Ecclesiastica occupari, pias fundationes everti, in locis, in quibus antea semper & solum viguit Christi vera religio, plantari Synagogam satanae &c? Neque est locus diabolico effugio petito ex materia status politici; qui divino, salutis, iustitiae & religionis statui postponendus est. Neque etiam iuvat effugium ex parte intentionis petitem, quasi Catholicus ista non intendat, nec attendere debeat, adeoque per accidens huiusmodi effectus se habeant. Intentio enim diverti nequit ab eo, quod (ut oculis nostris vidimus, aliàs vix credituri) infallibiliter connexum est, & quasi ante omnia fit, ac executioni mandatur ex intentione eorum qui bellum indicunt eique praesunt adeo ut si ulquam effectus censeatur moraliter consequi per se, & non per accidens, certè id contingat in isto casu; aliàs nullum foret bellum religionis, quin huiusmodi praetextus obduci posset. Quin immo Status ipse politicus praefatorum Confederatorum apparet à principio rebellionis fundatus super novitate religionis, veluti oportuna firmandæ eidem rebellionis contra proprium Regem Catholicæ fidei pugilem. Ut modò nil tangam de evidenti iniustitia ejusdem belli. Videri possunt, quæ fusè tractantur in opere intitolato *Mars Gallicus lib. 2.* Quare etiam milites in tali bello militantes non sunt in statu salutis. Nec favet opposito abusu factum Davidis, qui Saule illum persequente fugit ad Achis Regem Geth. Nam non pugnavit umquam pro Philistæis contra Israëlitas; etsi regem in hoc deluserit: ut patet Scripturæ textum inspicienti *1. Reg. 27. & 29.* Tertio, non est legitimum militare sub infidelibus sive hæreticis; etiam in bello politico & iusto, cum praesenti seu morali periculo salutis & peccatorum mortalium; quale frequens est, defectu exercitiorum fidei, vel Ministri Sacramentorum in castris, ratione commerciorum periculorum cum infidelibus &c.

David sub rege Achis non pugnavit contra Israëlitas.

74. *Recta intentio, quæ ad bellandum requiritur.*

Conditio postrema liciti belli statuitur recta intentio, quæ respicit pacem publicam obtinendam & stabiliendam, atque adeo republicæ bonum. Nam (ut dixit Augustinus *Epist. 205. ad Bonifacium*) pacem habere debet voluntas, bellum necessitas. Et *l. 22. contra Faustum c. 7.* Quid enim (inquit) culpatur in bello? An quia moriuntur quando moriuntur, ut domentur in pace victuri? Dein subjicit motiva culpanda belli: *Nocendi cupiditas ulciscendi, crudelitas, impacatus atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & si quæ similia: hæc sunt, quæ in bellis jure culpantur.* Si tamen aliunde subsit justus belli titulus, debitaque belligerandi auctoritas, prava intentio vitabit qui-

dem pro sua qualitate operis, non tamen reddet operantem restitutioni obnoxium; salvo semper, quòd ex moderantia passionis Principis plebs ei subiecta (cujus bono & indemnitati tenetur ex officio prospicere) non exponatur damnis haud necessarijs.

Petes, an stantibus legitimi belli conditionibus liceat cuilibet militare? Resp. Aff. si per ætatem & vires liceat, nec specialiter alicui sit interdictum. Prout interdictum est Monachis *c. Eos qui 20. qu. 3.* (quod est Concilii Chalcedonensis) Et clericis *eod. cap. Item c. Quicumque Clericus & c. Clerici & c. Quicumque ex clero 23. q. 8.* quæ etsi non sint ex Conciliis generalibus desumpta, tamen hac in parte sunt usui Ecclesiæ recepta. Et *c. Sententiam, ne Clerici vel Monachi prohiberentur clericis copijs militaribus præpositi.* Idem supponitur *c. Ex multa §. fin. de voto.* Ratio est: quia prædicti sunt divino obsequio specialiter mancipati; à quo retrahit non parum militia secularis. Unde eis aptari potest illud Apostoli. *2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus.* Ministris quoque præsertim propinquioribus, altaris congruit mansuetudo & lenitas, in Agno Dei (cujus occisio in Missa representatur) adeò patenter exhibita; unde altaris ministerio dicati meritò remouentur à sanguinario (ut sic dicam) officio: maxime cum ipse sanctus David propterea fuerit prohibitus ab ædificatione templi, Salomoni pacifico reservatâ.

75. *Inhibendum est Clericis militare.*

76. *Congruentia qua prohibendum.*

Præfati itaque non possunt citra dispensationem legitimam propriâ manu pugnare, milites ducere, aciem instructam, tormenta in hostes dirigere, eade dirigentibus præesse. Et quidem ex gravitate materiae, & poenarum clericis transgressoribus inflictarum quibusdam Canonibus citatis, constat culpæ gravitas. Quamvis non sit eis interdictum, etiam citra specialem licentiam Episcopi (Religiosis necessaria est licentia juxta formam obedientiæ religiosæ) ministrare ad celebranda divina, ministranda cum debita facultate seu jurisdictione Sacramenta, assistendum infirmis, excitandos milites in generali ad fortiter dimicandum, non obstante *c. Quod in dubijs, de poenis*, ubi est sermo juxta Glossam de pugna injusta, vel (ut aliqui addunt) de incitatione ad occidendum, quem in particulari. Alioquin excusante in generali licitum est ex communi sensu Doctorum & praxi, & colligi solet ex *c. Omni timore. c. Hortatu. & c. Præterea 23. q. 8.* Si quæ aliâ licentia particularis Prælati olim fuerit clericis necessaria (ut Nonnulli putant ex *c. Reprehensibile & c. Quo an su 23. qu. 8.* sed non satis solidè) saltem hodie consuetudo contrarium præscripsit. Quando autem citra periculum irregularitatis licitum sit clericis in bello pugnare.

76. *Specificandum est in interdictis a militibus in bello.*

re. Vide P. 2. *Tract. de Legibus* art. 6. qu. 7. §. 8.

77. De quibus Clericis Canones loquantur aut intelligantur.

Canones autem, et si generali vocabulo Clericorum utantur, immo Sententiam immediatè addatur interdictum chirurgiæ cum incisione vel aduisione, expressis solum Ordinibus sacris (quod non satis aduertit *Arriaga d. 48. sect. 5.* cujus idcirco discursus ibidem factus ruit) *Covarruvias, Lorca & alii Doctores* passim intelligunt de Clericis constitutis in sacris, saltem attentâ consuetudine. Quæ faciliè admitterentur in ijs, qui vel sæculares vivunt, non gaudentes privilegio clericali, aut statum clericalem derelinquunt, ut si ducerent uxores, vel assumerent officium Prætoris. Alii tamen, præsertim beneficiati, privilegijs clericorum gaudentes, & instar Clericorum haberi volentes, variorum Doctorum judicio peccant, saltem venialiter, ob remotam conjunctionem cum altaris ministerio. Et planè congruentia idem postulat talibus militaria officia interdici.

78. Clerici, simul Principes, possunt in causis sanguinis per iudices delegatos justitiam administrare c. *Episcopus, Ne Clerici vel Monachi in 6.* sic & bellum justum indicere, & per duces gerere.

Nihilominus Episcopi & Clerici, qui simul sunt supremi Principes, uti possunt in causis sanguinis per iudices delegatos justitiam administrare c. *Episcopus, Ne Clerici vel Monachi in 6.* sic & bellum justum indicere, & per duces gerere.

§. III.

De Modo Observando in Gerendo Bello.

79. Ad quod obligentur Principes in bello.

In primis Princeps est ex officio obligatus providere militiæ de idoneis Præfectis & Officialibus, secus agendo est causa malorum & damnorum, quæ plerumque gravissima ex inexpertis ac inidoneis præfectis exercitui ac republicæ eveniunt. Tenetur etiam vi contractus providere præfectis & militibus de stipendio, terminis elapsis. Secus agendo peccat contra justitiam, estque causa damnorum, quæ ex necessitate inopia patiuntur, aut alijs inferunt.

80. Ad quid præfecti & milites.

Præfectorum belli & militum communis obligatio respectu Principis & republicæ est fidelitatis in custodiendo pacto, quantum ad observantiam secretorum, abstinentiam à prodicione, protectionem & conservationem bonorum & dominiorum republicæ pro viribus, evitacionem damnorum, etiam privativorum, ne videlicet sint in causa, cur bonum notabile non sit obtentum, stratagema non habuerit suum effectum: item quoad observationem suæ stationis, etiam cum periculo vitæ; quoad remanionem in militia, sic ut (nisi adsit causa per accidens excusans) citra licentiam non deferatur. Milites insuper obligantur ad obedientiam militarem suis præfectis, præfecti inferiores superioribus, omnes autem Principi.

Præterea tam Præfecti, quàm milites ex justitia obligantur servare regulam militibus vianis inquisitibus declaratam per Joannem Baptistam *Luca 3. Neminem concuriatis, neque calumniam faciatis: & contenti estote stipendijs vestris.* Respectu denique hostium tenentur in dubiè servare promissam fidem, legesque charitatis & mansuetudinis Christianæ, salvo jure & fine belli.

Ex his similibusve obligationibus resultat interminabilis seges peccatorum, quæ in militia, præsertim hodierna, frequenter committuntur. Onissis autem peccatis libidinum omnigenarum, rixarum, duellorum, ebrietatum, fortilegiorum, blasphemiarum & similibus omnis generis peccatorum, quæ ibi abundare solent, radicale velut peccatum militiæ videtur defectus solutionis stipendiorum, unde fit non servari disciplinam militarem, sed omnia furtiva, sacrilegia, rapinas, extorsiones, incendia, latrocinia, & alia nefanda quasi impunè fieri. Quomodo igitur salvari possunt, quorum culpa stipendia solvi dum possunt (an possint, conscientijs superintendentium, divinoque judicio committendum) non solvuntur, quique proinde tot malorum sunt cause, ego non video; credo, quòd nec Deus ipse: sunt enim tales indubiè ituri in profundum inferni, pejus autem agunt, qui pecuniam familiæ augendæ aut alijs extravagantibus impendunt, militibus mendicare aut furari compulsos.

81. Quanam peccata in militia occurrant.

Quia defectus radicalis.

Peccant similiter Præfecti contra justitiam, qui in lustratione militum plures milites fictos supponunt; uti & alii huic fraudi cooperantes, & lustratores dissimulantes. Nec excusat titulus occultæ compensationis si Princeps sit eis debitor, ob periculum gravissimorum damnorum ex fraude hac occurrentium, dum à parte rei est numerus longè inferior, & insufficiens finibus belli, qui in tabulis circumfertur multò amplior. Peccant similiter contra justitiam, si dum alicubi hospitari debent cum milite suo, loca vicina suspensa tentent, ut pondus pecuniarum extorqueant ab hospitiis redempturis (quorum utique electio non potest ab eis fieri venalis) & alia loca deligunt in notabile sæpe eorumdem gravamen. Item quando expensas exigunt pro numero longè majori, sedulas & loca mortua cum proportione multiplicantes; nisi quandoque adsit rationabilis consensus Principis defectum stipendii ita suppletis. Quando sive præfecti sive milites rusticos & hospites suos injuriosè tractant, contundunt, pecunias extorquent, non contenti ijs, quæ jure aut consuetudine ordinarii hospitii eis debentur.

82. Quæ peccata Præfectorum.

Qui peccant milites circa rusticos & hospites.

Neque excusat defectus solutionis stipendii: tum quia illum supplere nullo juris colore debent rustici aut hospites, tum quia sæpe triplicatum, immo octuplicatum stipendium

83. Excusatio ex carentia stipendii perita discutitur.